

Erik Søndergårds prædiken 3. søndag efter helligtrekonger

Taler

Erik Søndergård
Sognepræst

Dato

26. januar 2025

Sted

Skødstrup Kirke

Omstændigheder

Prædikentekster

Paulus' Brev til Romerne kapitel 12, vers 16b-21
Matthæusevangeliet kapitel 8, vers 1-13

Salmer

Giv mig, Gud, en salmetunge
Min mund og mit hjerte
Guds kærlighed ej grænse ved
Min nåde er dig nok
Herre! hvor skal vi gå hen
Morgenstund har guld i mund

1 Sprogets kraft

Ord er noget af det vigtigste i vores livsverden.

Vi har sproget og vores brug af sprog er ufattelig effektiv.

5

Nogle gange skal der bare et ord til for at sætte ild i det hele.

Siger vi fx Grønland, så har det ene ord pludselig tændt op under mange dagsordener, følelser og holdninger.

10 Sproget er så vigtigt, at *de store sprogmodeller* (large language models) ligger til grund for et af de største teknologiske fremskridt ind til videre, hvor der skabes kunstig intelligens.

Sprog bliver en ressource for en computerteknologi, der på nogle områder kan blive klogere end os, ligesom maskiner på mange måder kan udføre mere

15 effektivt arbejde end mennesker.

Men før sproget bliver en ting i et datacenter, så taler vi og bruger sproget ubesværet i det daglige.

20 Vi bruger sproget til at beskrive noget med; fx ”stolen står på gulvet” eller ”vand

koger ved 100 grader”.

Vi bruger sproget til kommandoer:

25 ”Gå”, så går de.

”Kom”, så kommer de.

og ”vask op efter aftensmaden”, så sker det – måske.

Og så bruger vi ord til at skabe forestillinger med.

30 Med ord skaber vi fx logik, matematik, lovgivning, politik og etik.

Disse uundværlige områder er ikke ting vi kan se, men de findes i vores ord, erfaringer og aftaler.

Og så bruger vi ord til at skabe fortællinger med.

35 De bedste fortællinger viser os noget om menneskelivet.

Her nærmer vi os temaet for i dag:

*At ordene, vi taler, former vores verdensbillede,
vores forhold til hinanden*

40 *og ikke mindst vores forhold til os selv.*

Ord er ikke blot lyd, der forlader vores læber.

Nej, ordene skaber, hvad de nævner!

Ord kan skabe både fjendskab og fred,

45 forkerthedsfølelse og selvtillid,

fortabthed og værdsættelse.

Ord skaber forestillinger om menneskelivet.

Vi hørte fortællingen om den romerske officer, der siger til Jesus:

50 *Sig blot et ord, så bliver min tjener helbredt.* (Matt. 8,8).

Denne ene sætning rummer en enestående indsigt i, hvordan sproget fungerer.

Han forstår, at ord ikke blot beskriver, men ord *udfører noget* – at ord kan omforme vores virkelighed.

Hvordan er det med vores egne ord?

55 Hvilken virkelighed skaber vi med de ord, vi taler?

Vores ord har også en skabende kraft.

Fra Bibelens begyndelse ser vi sprogets skabende kraft i skabelsesdigtets første ord.

De ord handler næppe om, hvordan universet er blevet til, men de ord handler nærmere om, at det meningsfulde liv bliver til.

65 *Og Gud sagde: "Der blive lys!" Og der blev lys.*

Er det netop ikke lys, sproget skaber, når vi får sat ord på tingene, så der kommer forståelse og oplysning?

Gud taler i digtet og verden formes med et vers pr. ugedag, og ordene skaber den pointe, oplysning og indsigt, som opsummeres i refrænet til hvert vers, hvor

70 "Gud så, at det var godt".

Gud så, at det var godt hver eneste dag!

Og på den måde skaber ordene dette verdensbillede;

at virkeligheden er meningsfuld og grundlæggende god selv når vi oplever, at

75 livet går os imod.

Et digt eller en fortælling kan vise os den grundlæggende sandhed:

At det, vi siger, ikke blot beskriver, men også former vores billede af tilværelsen.

Dette er noget, vi nemt overser i vores daglige liv.

80 Vi taler ofte uden at tænke over konsekvenserne af vores ord.

Men tænk på, hvordan et enkelt ord kan ændre en situation.

En undskyldning kan bryde en mur af fjendskab.

Et kompliment kan forvandle en andens dag.

Et venligt ord kan give håb midt i fortvivlelsen.

85

Hvordan bruger vi vores egne ord?

Bygger vi op, eller river vi ned?

Skaber vi lys, eller bidrager vi til formørkelse?

90 Sprog kan bruges til at definere mennesker, grupper og os selv.

Vi kan tale om os selv eller de andre, så det skaber en følelse af at være udenfor, uønsket og værdiløs.

Og mennesker, der rammes af den slags ord, kan begynde at tro på dem.

Måske indretter vi os med de etiketter vi får påklistret og lever derefter med en

95 stadig forkerthedsfølelse, vrede og et slumrende selvhad.

Dagens fortælling viser os en anden vej.

Jesus berører en spedalsk – en mand, der blev betragtet som uren af sin samtid

100 (Mattæus 8).

Jesus taler til ham, helbreder ham og definerer ham som noget andet, nemlig som: ren, værdig og hel.

Ordene og handlingen ændrer mandens status og situation. Før var han udenfor, nu er han med.

105

Hvordan kan vi selv tale på en måde, der skaber glæde, livsoplysning og værdighed?

Hvordan kan vi bruge vores ord til at søge menneskers muligheder frem for at dyrke en fejlfinderkultur?

110

Psykologen og tænkeren Viktor Frankl overlevede flere års fangenskab under krigen og en af hans centrale pointer i bogen *Menneskets søgen efter mening* er, at selv i de mest desperate situationer kan ord give mening og håb.

Frankl beskriver, hvordan han og andre fanger i koncentrationslejrene

115 overlevede, fordi de hørte ord, der genoprettede deres tro på livet.

Selv et enkelt ord kunne være en gnist af lys midt i et umenneskeligt mørke.

Humor, et venligt ord eller en sætning, der minder os om, hvad vi har at leve for, kan ændre vores opfattelse af vores muligheder.

120 Med sine ord gav Frankl også mod til sine medfanger, når han mindede dem om, at lidelse ophører med at være lidelse, når vi finder mening i den.

Det er værd at tænke over: Hvordan bruger vi vores ord til at skabe mening?

Hvordan kan vi være den stemme, der bringer lys?

125

Sproget former ikke kun vores relationer, men også vores selvforståelse.

De ord, vi taler om os selv, bliver ofte til selvopfyldende profetier.

Hvis vi konstant siger: *Jeg er ikke god nok* eller *Det klarer jeg aldrig*, begynder vi at tro på det.

130 Men hvis vi ændrer vores ord, kan vi ændre vores selvbillede.

Prøv at tænke over sætningen: Du skal elske din næste som dig selv.

Men hvordan kan vi elske andre, hvis vi konstant nedgør os selv?

135 Brug derfor dine ord med omtanke – ikke kun over for andre, men også over for dig selv.

Tal til dig selv, som du ville tale til en, du sætter stor pris på og har respekt for.

Jeg er for ringe til at du skal gå ind under mit tag, men sig blot et ord bad officeren, hvis tjener lå lammet og værdiløs derhjemme.

Jesus svarede: *Gå, det skal ske dig som du tror.*

- 145 Igen viser fortællingen at sproget kan ændre vores livsopfattelse.
Tro at du har værdi! Det er ord, hvis indhold vi ikke kan bevise og det er heller ikke nødvendigt. Vi skal blot tro på dem og så virker de.
Denne forestilling og dette selvbillede er den kristne fortællings gave til os.
Sagt med andre ord:
- 150 At det handler ikke om hvem du er, hvor du kommer fra eller hvor du skal hen, for du skal ikke gøre dig fortjent til at være menneske.
Om andre eller du selv tænker dårligt om dig, så: Bliv ren!

- Vi kan udfordre os selv til at bruge sproget med omtanke, frisind og venlighed.
- 155 Bruger vi vores ord til at bringe lys, hvor der er mørke,
håb, hvor der er fortvivlelse,
og mening, hvor der synes at være kaos?
Ord er stærke og skaber, hvad de nævner.

- 160 Amen.

165 **Kirkebøn**

- Vi takker dig for sprogets kraft, som kan bringe lys, håb og mening ind i vores liv, selv i mørke stunder.
- 170 Hjælp os, når vi fristes til at bruge vores ord til at såre, dominere eller rive ned.
Giv os mod til i stedet at bygge op og tale med fornuft og værdighed.
- Lad os bruge vores ord til at gengælde ondt med god livsoplysning.
- 175 Vi takker for din kærlighed, som ingen skal gøre sig fortjent til.

Vær med ensomme og syge og dem der snart skal dø.

180 Vær med dem der påtvinges krig og uretfærdighed.

Vær med dem der er nødlidende og forfulgte.

Giv os mod til livet og visdom til at skønne det ansvar, der er vores.

185

Gør os storsindede nok til at bære over med hinanden.

Lær os at vise taknemlighed over de glæder, vi har med hinanden.

190 Vær med kongehuset og dem, der skal lede vores land og har indflydelse på det der sker herhjemme og i den store verden.

Amen.

195

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

200

Tags

3. søndag efter helligtrekonger, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/erik-sondergards-praedikener-3-sondag-efter-helligtrekonger>

205

210

215